

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2018. gada 5. jūnijā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 325. pants – Krāpšana vai citāda nelikumīga darbība, kas apdraud Eiropas Savienības finanšu intereses muitas jomā – Kriminālvajāšanas efektivitāte – Kriminālprocesa izbeigšana – Saprātīgs termiņš – Direktīva 2012/13/ES – Tiesības uz informāciju par apsūdzību – Tiesības piekļūt lietas materiāliem – Direktīva 2013/48/ES – Tiesības uz advokāta palīdzību

Lieta C-612/15

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, kuru *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināltiesā, Bulgārija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2015. gada 11. novembrī un kas Tiesā reģistrēts 2015. gada 18. novembrī, kriminālprocesā pret

Nikolay Kolev,

Milko Hristov,

Stefan Kostadinov.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks A. Ticano [*A. Tizzano*] (referents), palātu priekšsēdētāji R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*], Ž. L. da Krušs Vilasa [*J. L. da Cruz Vilaça*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*] un E. Levits, tiesneši E. Juhāss [*E. Juhász*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], F. Biltšens [*F. Biltgen*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], K. Likurģs [*C. Lycourgos*], M. Vilars [*M. Vilaras*] un J. Regans [*E. Regan*],

ģenerālvokāts: Ī. Bots [*Y. Bot*],

sekretārs: M. Aleksejevs [*M. Aleksejev*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2016. gada 15. novembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Bulgārijas valdības vārdā – *L. Zaharieva* un *E. Petranova*, pārstāves,
- Eiropas Komisijas vārdā – *R. Troosters* un *V. Soloveytchik*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2017. gada 4. aprīļa tiesas sēdē,

* Tiesvedības valoda – bulgāru.

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 325. pantu, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2012/13/ES (2012. gada 22. maijs) par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā (OV 2012, L 142, 1. lpp.) un Eiropas Padomes un Parlamenta Direktīvu 2013/48/ES (2013. gada 22. oktobris) par tiesībām uz advokāta palīdzību kriminālprocesā un Eiropas apcietināšanas ordera procesā, par tiesībām uz to, ka pēc brīvības atņemšanas informē trešo personu, un par tiesībām, kamēr atņemta brīvība, sazināties ar trešām personām un konsulārajām iestādēm (OV 2013, L 294, 1. lpp.).
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar kriminālprocesu, kas uzsākts pret *Nikolay Kolev, Milko Hristov un Stefan Kostadinov*, kuri apsūdzēti par to, ka, būdami Svilengradas [*Svilengrad*] (Bulgārija) muitas amatpersonas, izdarījuši dažādus noziedzīgus nodarījumus.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Lēmums 2007/436/EK, Euratom

- 3 Saskaņā ar Padomes Lēmuma 2007/436/EK, Euratom (2007. gada 7. jūnijs) par Eiropas Kopienų pašu resursu sistēmu (OV 2007, L 163, 17. lpp.), kas piemērojams pamatlīetas faktisko apstākļu rašanās laikā, 2. panta 1. punkta a) apakšpunktu Savienības pašu resursos ietilpst kopējā muitas tarifa nodokļi.

Regula (EK) Nr. 450/2008 un Regula (ES) Nr. 952/2013

- 4 Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 450/2008 (2008. gada 23. aprīlis), ar ko izveido Kopienų Muitas kodeksu (Modernizētais muitas kodekss) (OV 2008, L 145, 1. lpp.), kas bija piemērojams pamatlīetas faktisko apstākļu rašanās laikā, 21. panta 1. punktā bija paredzēts:

“Katra dalībvalsts nosaka sankcijas par Kopienų tiesību aktu muitas jomā pārkāpumiem. Šādas sankcijas ir iedarbīgas, samērīgas un preventīvas.”

- 5 Šī regula 2013. gada 30. oktobrī tika atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 952/2013 (2013. gada 9. oktobris), ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu (OV 2013, L 269, 1. lpp.), kuras 42. panta 1. punktā būtībā ir pārņemts minētais 21. panta 1. punkts.

Direktīva 2012/13

- 6 Direktīvas 2012/13 preambulas 10., 14., 27., 28. un 41. apsvērumā ir paredzēts:

“(10) Kopējiem minimālajiem noteikumiem būtu jāpaaugstina uzticēšanās krimināltiesību sistēmām visās dalībvalstīs, kas savukārt padarītu efektīvāku tiesu iestāžu sadarbību savstarpējas uzticēšanās gaisotnē. Šādi kopēji minimālie noteikumi būtu jāpieņem attiecībā uz informāciju kriminālprocesā.

[..]

(14) Š[ajā] direktīv[ā] [..] noteikti kopējie minimālie standarti, kas jāpiemēro attiecībā uz noziedzīgos nodarījumus aizdomās turētām vai apsūdzētām personām sniedzamo informāciju [..] par viņām izvirzīto apsūdzību, lai veicinātu dalībvalstu savstarpēju uzticēšanos. Šī direktīva ir pieņemta atbilstīgi tiesībām, kas noteiktas hartā, un jo īpaši tās [..] 47. un 48. pantā, balstoties uz ECTK [6. pantu] Eiropas Cilvēktiesību tiesas interpretācijā. [..]

[..]

(27) Noziedzīga nodarījuma izdarīšanā apsūdzētām personām būtu jāsaņem visa nepieciešamā informācija par izvirzīto apsūdzību, lai viņas varētu sagatavot savu aizstāvību un tiktu garantētas tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu.

(28) Aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām informācija par noziedzīgo darbību, par kuras izdarīšanu viņus tur aizdomās vai apsūdz, būtu jāsniedz nekavējoties un ne vēlāk kā pirms viņu pirmās nopratināšanas, ko veic policija vai cita kompetenta iestāde, neskarot notiekošās izmeklēšanas gaitu. Apraksts par faktiem, tostarp – ja ir zināmi – par laiku un vietu, kas saistīti ar noziedzīgo darbību, par kuras izdarīšanu personas tur aizdomās vai apsūdz, un iespējamā noziedzīgā nodarījuma juridiskā kvalifikācija būtu jāpaziņo pietiekami detalizēti, ņemot vērā kriminālprocesa stadiju, kurā šādu aprakstu dara zināmu, lai aizsargātu procesa taisnīgu norisi un ļautu efektīvi izmantot tiesības uz aizstāvību.

[..]

(41) [..] Jo īpaši šīs direktīvas mērķis ir veicināt [..] tiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības uz aizstāvību. [..]”

7 Šīs direktīvas 1. pantā ir paredzēts:

“Šī direktīva paredz noteikumus par aizdomās turēto vai apsūdzēto personu tiesībām uz informāciju par [..] viņiem izvirzīto apsūdzību. [..]”

8 Minētās direktīvas 6. pantā “Tiesības uz informāciju par apsūdzību” ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis nodrošina, lai aizdomās turētie vai apsūdzētās personas saņemtu informāciju par noziedzīgo darbību, kuras izdarīšanā viņus tur aizdomās vai apsūdz. Minēto informāciju sniedz nekavējoties un tik detalizēti, cik nepieciešams, lai garantētu procesa taisnīgu norisi un tiesību uz aizstāvību efektīvu īstenošanu.

[..]

3. Dalībvalstis nodrošina, lai ne vēlāk kā tad, kad tiesā tiek iesniegti apsūdzības argumenti, tiktu sniegta detalizēta informācija par apsūdzību, tostarp par noziedzīga nodarījuma būtību un juridisko kvalifikāciju, kā arī apsūdzētās personas līdzdalības pakāpi.

4. Dalībvalstis nodrošina, lai aizdomās turētie vai apsūdzētās personas nekavējoties tiktu informētas par jebkādam izmaiņām informācijā, kas sniegta saskaņā ar šo pantu, ja tas ir nepieciešams, lai garantētu procesa taisnīgu norisi.”

9 Šīs pašas direktīvas 7. panta “Tiesības piekļūt lietas materiāliem” 2. un 3. punktā ir paredzēts:

“2. Dalībvalstis nodrošina, lai aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām vai viņu advokātiem tiktu garantēta piekļuve vismaz visiem kompetento iestāžu rīcībā esošiem aizdomās turēto vai apsūdzēto personu attaisnojošiem vai apsūdzošiem lietiskajiem pierādījumiem, lai garantētu procesa taisnīgu norisi un sagatavotu aizstāvību.

3. [...] [P]ieklūvi 2. punktā minētajiem materiāliem nodrošina savlaicīgi, lai varētu efektīvi īstenot tiesības uz aizstāvību, un ne vēlāk kā tad, kad tiesā tiek iesniegti apsūdzības argumenti. Ja kompetento iestāžu rīcībā nonāk citi lietiskie pierādījumi, pieklūvi tiem nodrošina savlaicīgi, lai tos varētu izskatīt.”

Direktīva 2013/48

10 Direktīvas 2013/48 preambulas 12. apsvērumā ir paredzēts:

“Šajā direktīvā ir noteikti minimālie noteikumi par tiesībām uz advokāta palīdzību kriminālprocesā [...]. Tādējādi ar to veicina hartas, jo īpaši tās [...] 47. un 48. panta, piemērošanu, balstoties uz ECTK [...] 6. [pantu], kā [to] ir interpretējusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa. [...]”

11 Šīs direktīvas 1. pants ir formulēts šādi:

“Šī direktīva paredz minimālus noteikumus par aizdomās turēto un apsūdzēto kriminālprocesā [...] tiesībām uz advokāta palīdzību [...]”

12 Minētās direktīvas 3. panta “Tiesības uz advokāta palīdzību kriminālprocesā” 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turētajiem vai apsūdzētajiem ir tiesības uz advokāta palīdzību tādā laikā un tādā veidā, lai attiecīgās personas varētu praktiski un efektīvi īstenot savas tiesības uz aizstāvību.”

Bulgārijas tiesības

Tiesību normas par tiesībām uz advokātu

13 Atbilstoši *Nakazatelno protsesualen kodeks* (Kriminālprocesa kodekss), tā redakcijā, kas bija spēkā pamatlīetas faktisko apstākļu rašanās laikā (turpmāk tekstā – “Kriminālprocesa kodekss”), 91. panta 3. punktam, aplūkojot to kopsakarā ar 92. pantu, gadījumā, kad divas apsūdzētās personas ir izmantojušas viena un tā paša advokāta palīdzību, tiesai šis advokāts ir jāatstata, ja vienas no šīm personām aizstāvība ir pretrunā otras personas aizstāvībai. Saskaņā ar valsts pastāvīgo judikatūru minēto personu intereses ir konfliktējošas gadījumā, ja viena no tām sniedz paskaidrojumus, kuri var tikt izmantoti pret otru personu, savukārt šī otrā persona nesniedz nekādus paskaidrojumus.

14 Šī kodeksa 94. panta 4.–6. punktā ir regulēta kārtība, kādā neatkarīga institūcija norīko aizstājošo advokātu.

Tiesību normas attiecībā uz lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības, kā arī izmeklēšanas elementiem un lēmumu par personas krimināllietas nodošanu tiesai

15 Kriminālprocesa kodeksa 219. un 221. pantā ir paredzēts, ka izmeklēšanas iestāde sagatavo lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības, kurā izklāstīti galvenie fakti par nodarījumu un šo faktu juridiskā kvalifikācija. Apsūdzētā persona un tās advokāts tiek iepazīstināti ar šo lēmumu, kuru tie pēc iepazīšanās ar to paraksta.

16 Informācijas sniegšana par izmeklēšanas elementiem ir reglamentēta šī kodeksa 226.–230. pantā. Saskaņā ar šiem pantiem pirms eventuālā lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai sagatavošanas aizstāvībai tiek nodrošināta pieklūve izmeklēšanas mērķiem savāktajiem materiāliem, ja tā izsaka šādu lūgumu. Šādā gadījumā apsūdzēto un viņa advokātu uzaicina ierasties vismaz trīs dienas pirms šīs

piekļuves nodrošināšanas, un tad viņi pienācīgā termiņā var iepazīties ar attiecīgajiem materiāliem. Ja viņi nav sastopami norādītajā adresē vai uzaicinājumā norādītajā dienā neierodas bez attaisnojoša iemesla, iepazīstināšanas ar materiāliem pienākums izbeidzas.

- 17 Saskaņā ar tostarp minētā kodeksa 246. pantu, kad prokurors nolemj nodot lietu tiesai, viņš sagatavo lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai, ar kuru tiek pabeigta kriminālprocesa pirmstiesas stadija un uzsākta šī procesa iztiesāšanas stadija. Lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai, kas saskaņā ar iesniedzējtiesas norādīto ir “galīgā precizētā apsūdzība”, ir detalizēti izklāstīti fakti un to juridiskā kvalifikācija. Tas tiek nodots tiesai, kurai piecpadsmit dienu laikā ir jāpārbauda, vai nav pieļauti būtiski procedūras noteikumu pārkāpumi. Ja tādi nav pieļauti, tiesa nosaka pirmās tiesas sēdes datumu. Apsūdzētā persona un tās advokāts saņem lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai kopiju kopā ar uzaicinājumu uz šo tiesas sēdi. Pēc tam viņiem ir septiņu dienu termiņš, kas var tikt pagarināts, lai sagatavotu aizstāvību.

Tiesību normas un judikatūra attiecībā uz būtisku procedūras noteikumu pārkāpumu

- 18 Saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa 348. panta 3. punkta 1) apakšpunktu procedūras noteikumu pārkāpums ir “būtisks”, ja ar to būtiski ir pārkāptas likumā atzītās procesuālās tiesības. Atbilstoši *Varhoven kasationen sad* (Augstākā kasācijas tiesa, Bulgārija) judikatūrai šādus pārkāpumus it īpaši veido lēmuma par personas saukšanu pie kriminālatbildības nesagatavošana vai neiepazīstināšana ar minēto lēmumu, ar izmeklēšanas elementiem vai lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai, kā arī pretrunas pēdējā minētajā lēmumā. Dokuments, saistībā ar kuru pieļauts pārkāpums, ir jāaizstāj ar jaunu dokumentu, turklāt ir precizēts, ka tiesa pati nevar novērst prokurora pieļautus būtiskus procedūras noteikumu pārkāpumus, bet tai šim mērķim lieta ir jānosūta atpakaļ prokuroram.

Tiesību normas attiecībā uz kriminālprocesa izbeigšanu

- 19 Pamatlietas faktisko apstākļu rašanās laikā kriminālprocesa izbeigšanu tostarp reglamentēja Kriminālprocesa kodeksa 368. un 369. pants, attiecībā uz kuriem iesniedzējtiesa norāda, ka to mērķis bija paātrināt pirmstiesas kriminālprocesu.
- 20 Saskaņā ar šī kodeksa 368. pantu gadījumā, ja pirmstiesas kriminālprocess nebija pabeigts divu gadu laikā no apsūdzības smagu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, apsūdzētais varēja lūgt tiesu uzsākt minētā kodeksa 369. pantā paredzēto procedūru, kas paredz vai nu lietas nosūtīšanu iztiesāšanai, vai arī, ja tas netiek izdarīts, kriminālprocesa izbeigšanu.
- 21 Atbilstoši minētajam 369. pantam tiesai pēc tam, kad tā konstatējusi šo divu gadu termiņu izbeigšanos, bija jānosūta lieta atpakaļ prokuroram, uzdodot viņam trīs mēnešu laikā pabeigt izmeklēšanu un pirmstiesas kriminālprocesu, vai nu izbeidzot kriminālvajāšanu, vai arī nododot lietu iztiesāšanai. Ja prokurors izvēlējās šo otro iespēju, viņa rīcībā bija papildu piecpadsmit dienu termiņš, lai sagatavotu un iesniegtu tiesai lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai. Ja prokurors nebija ievērojis šos jaunus termiņus, tiesai bija jāpārņem lieta un jāizbeidz kriminālprocess. Ja turpretim prokurors pabeidza pirmstiesas kriminālprocesu un noteiktajā termiņā iesniedza tiesai lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai, tiesa izvērtēja procesa tiesiskumu un, it īpaši, pārlicinājās par to, vai nav pieļauti būtiski procedūras noteikumu pārkāpumi. Ja tiesa uzskatīja, ka šādi pārkāpumi ir pieļauti, tā vēlreiz nosūtīja lietu atpakaļ prokuroram, nosakot viņam papildu viena mēneša termiņu, lai novērstu šos pārkāpumus. Ja prokurors neievēroja šo iepriekš minēto termiņu, nenovērsa minētos pārkāpumus vai pieļāva jaunus pārkāpumus, tiesa izbeidza kriminālprocesu.
- 22 Gadījumā, kad bija īstenojušies visi šie nosacījumi, apsūdzētajam bija tiesības uz šo kriminālprocesa izbeigšanu un tiesai bija jāpieņem lēmums par tā izbeigšanu, un tai nebija tiesību ne pašai novērst konstatētos būtiskos procedūras noteikumu pārkāpumus, ne arī izskatīt lietu pēc būtības. Ar lēmumu

par kriminālprocesa izbeigšanu jebkāda kriminālvajāšana tika galīgi izbeigta tādējādi, ka vairs nebija iespējama attiecīgās personas saukšana pie kriminālatbildības. Šo lēmumu varēja pārsūdzēt tikai izņēmuma gadījumos.

- 23 Iesniedzējtiesa ar 2017. gada 25. augusta vēstuli informēja Tiesu par Kriminālprocesa kodeksa 368. un 369. panta grozījumiem, kā arī par jauna 368.*bis* panta iekļaušanu šajā kodeksā. Saskaņā ar šīm grozītajām normām tiesa vairs nevarot uzdot izbeigt kriminālprocesu, bet varot vienīgi lemt par tā paātrināšanu. Tomēr saskaņā ar iesniedzējtiesas norādīto šie grozījumi *ratione temporis* neattiecas uz pamatlietu.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 24 Astonas Svilengradas muitas amatpersonas – *Dimitar Dimitrov, Plamen Drenski, N. Kolev, M. Hristov, S. Kostadinov, Nasko Kurdov, Nikola Trifonov* un *Georgi Zlatanov* – ir apsūdzētas par dalību noziedzīgā organizētā grupā laikposmā no 2011. gada 1. aprīļa līdz 2012. gada 2. maijam, proti, par to, ka viņi no kravas automobiļu un vieglo automobiļu vadītājiem, kuri šķērso robežu starp Bulgāriju un Turciju, esot pieprasījuši kukuļus, lai netiktu veikta muitas pārbaude un dokumentos netiktu norādītas konstatētās neatbilstības. *S. Kostadinov* un *N. Kurdov* ir apsūdzēti arī par šādi saņemto kukuļu slēpšanu, bet *P. Drenski, M. Hristov* un *N. Trifonov* – arī par korupciju. Šie dažādie nodarījumi saskaņā ar *Nakazatelen kodeks* (Kriminālkodekss) 215., 301. un 321. pantu ir noziedzīgi nodarījumi, par kuriem var tikt piemērots brīvības atņemšanas sods, kas atkarībā no konkrētā gadījuma var būt ieslodzījums cietumā līdz sešiem vai desmit gadiem, kā arī attiecībā uz korupcijas faktiem – naudassods.
- 25 Šīs astonas personas tika aizturētas naktī no 2012. gada 2. uz 3. maiju. Uzreiz pēc šīs aizturēšanas tika formulētas šo personu apsūdzības, kas pēc tam 2013. gadā tika precizētas un darītas zināmas šīm personām. Šīs personas arī tika informētas par savāktajiem pierādījumiem.
- 26 Tā kā daļa no šīm personām noslēdza vienošanos ar prokuratūru, lai daļā pret tām tiktu izbeigts kriminālprocess, lieta tika nodota iesniedzējtiesai, lai tā apstiprinātu šo vienošanos. Tomēr šī tiesa, uzskatot, ka lēmumus par personu saukšanu pie kriminālatbildības nav izdevusi kompetentā iestāde un ka tajos ir pieļauti procedūras pārkāpumi, divreiz noraidīja šo lūgumu.
- 27 Līdz ar to lieta tika nodota atpakaļ specializētās prokuratūras kompetentajam prokuroram, lai viņš no jauna formulētu apsūdzības astonām personām, attiecībā uz kurām uzsāktā kriminālvajāšana. Tomēr procedūra faktiski tika pārtraukta un izmeklēšanas veikšanai noteiktie termiņi vairākkārt tika pagarināti.
- 28 Tā kā 2014. gadā izmeklēšana joprojām nebija pabeigta, lai gan bija beidzies divu gadu termiņš no apsūdzības izvirzīšanas datuma, *N. Kolev, M. Hristov* un *S. Kostadinov*, pamatojoties uz Kriminālprocesa kodeksa 368. pantu, iesniedza pieteikumu iesniedzējtiesai, lūdzot tai uzsākt šī kodeksa 369. pantā paredzēto procedūru. Tā kā šī tiesa apmierināja šo pieteikumu, tā nosūtīja lietu atpakaļ prokuroram, nosakot viņam trīs mēnešu termiņu, proti, līdz 2015. gada 29. janvārim, lai pabeigtu izmeklēšanu, formulētu jaunas apsūdzības, darītu zināmas šīs apsūdzības un izmeklēšanas elementus personām, pret kurām uzsāktā kriminālvajāšana, un pabeigtu pirmstiesas kriminālprocesu, un pēc tam prokuroram bija papildu piecpadsmit dienu termiņš, lai sagatavotu lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai un nodotu šo lietu tiesai.
- 29 Prokurors formulēja jaunas apsūdzības un noteiktajā termiņā iesniedza tiesai lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai.

- 30 Tomēr ne *N. Kolev* un *S. Kostadinov*, ne viņu advokāti nebija saņēmuši informāciju par šīm apsūdzībām. Proti, viņi norādīja, ka medicīnisku un profesionālu iemeslu dēļ viņi nav varējuši ierasties noteiktajā datumā, lai iepazītos ar apsūdzībām. Turklāt ne minētajām personām, ne apsūdzētajam *M. Hristov* nebija sniegta informācija par izmeklēšanas elementiem.
- 31 Iesniedzējtiesa ar 2015. gada 20. februāra rīkojumu secināja, ka ir pieļauti būtiski procedūras noteikumu pārkāpumi, jo, pirmkārt, *N. Kolev* un *S. Kostadinov* nav sniegta informācija par jaunajām apsūdzībām, pārkāpjot viņu procesuālās tiesības, un lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai bija ietverta informācija par apsūdzību, kas šiem apsūdzētajiem nebija pienācīgi darīta zināma. Otrkārt, šī tiesa norādīja, ka lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai bija pretrunas attiecībā uz faktiem, par kuriem tiek apsūdzēts *M. Hristov*. Līdz ar to minētā tiesa atbilstoši Kriminālprocesa kodeksa 369. pantam vēlreiz izdeva rīkojumu par lietas nodošanu atpakaļ prokuroram, nosakot viņam viena mēneša termiņu, proti, līdz 2015. gada 7. maijam, lai novērstu konstatētos procedūras noteikumu pārkāpumus, pretējā gadījumā krimināllieta, kas uzsākta pret *N. Kolev*, *M. Hristov* un *S. Kostadinov*, tikšot izbeigta.
- 32 Tomēr prokurors, lai gan viņš vairākkārt bija uzaicinājis ierasties *N. Kolev* un *S. Kostadinov*, nebija nodrošinājis pienācīgu informācijas sniegšanu par formulētajām apsūdzībām, kā arī izmeklēšanas elementiem. Šie elementi nebija darīti zināmi arī apsūdzētajam *M. Hristov*. Proti, šīs trīs personas un viņu advokāti atkal bija norādījuši, ka nevar ierasties noteiktajos datumos dažādu iemeslu dēļ, tostarp saistībā ar izbraukšanu uz ārzemēm, medicīnisku un profesionālu iemeslu dēļ, kā arī tāpēc, ka prokurors nav ievērojis normatīvajos aktos paredzēto trīs dienu iepriekšējas paziņošanas termiņu par iepazīstināšanu ar izmeklēšanas elementiem.
- 33 Līdz ar to iesniedzējtiesa ar 2015. gada 22. maija rīkojumu konstatēja, ka prokurors nav novērsis iepriekš konstatētos būtiskos procedūras noteikumu pārkāpumus un ir pieļāvis jaunus šādus pārkāpumus, jo vēlreiz ir tikušas pārkāptas *N. Kolev*, *M. Hristov* un *S. Kostadinov* procesuālās tiesības un lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai nav pilnībā novērsta šīs pretrunas.
- 34 Tāpēc šī tiesa, lai gan uzsverot, ka ir iespējams, ka šīs trīs personas un viņu advokāti ir ļaunprātīgi izmantojuši savas tiesības un rīkojušies ar skaidru mērķi novilcināt procesu, lai traucētu prokuroram pabeigt pirmstiesas kriminālprocesu un noteiktajā termiņā novērst minētos pārkāpumus, uzskatīja, ka ir īstenojušies šī kriminālprocesa izbeigšanas nosacījumi un tāpēc šīm personām ir tiesības uz tā izbeigšanu. Šajā ziņā tā būtībā uzsvēra, ka tas, ka apsūdzētā persona ļaunprātīgi izmanto savas tiesības un objektīvi traucē prokuroram sagatavot dažādos likumā paredzētos procesuālos dokumentus, nevar būt šķērslis attiecīgā kriminālprocesa izbeigšanai. Neraugoties uz šiem konstatējumiem, iesniedzējtiesa tomēr nolēma nevis izdot rīkojumu par šī kriminālprocesa izbeigšanu, bet atstāt lietu bez virzības.
- 35 Gan prokurors, kurš apgalvoja, ka nav tikuši pieļauti nekādi būtiski procedūras noteikumu pārkāpumi, gan *M. Hristov*, kurš uzskatīja, ka iesniedzējtiesa ir kļūdušies, neizbeidzot attiecīgo kriminālprocesu, iesniedza apelācijas sūdzības par šo rīkojumu.
- 36 Apelācijas instances tiesa ar 2015. gada 12. oktobra rīkojumu uzskatīja, ka iesniedzējtiesai bija jāizbeidz šis kriminālprocess atbilstoši Kriminālprocesa kodeksa 368. un 369. pantam, un šim mērķim nodeva lietu atpakaļ iesniedzējtiesai.
- 37 Tomēr iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai 2015. gada 8. septembra spriedums lietā *Taricco* u.c. (C-105/14, EU:C:2015:555), kuru Tiesa pasludināja laikā, kad lieta bija izskatīšanā apelācijas instancē, nerada šaubas par minēto 368. un 369. panta saderīgumu ar Savienības tiesībām, it īpaši ar dalībvalstu pienākumu nodrošināt efektīvu kriminālvajāšanu par noziedzīgiem nodarījumiem, kas apdraud Savienības finanšu intereses.

- 38 Apstiprinošas atbildes gadījumā iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, kādas sekas rada šāds nesaderīgums. Šajā ziņā šī tiesa, lai gan uzsverot, ka tai, ja nepieciešams, nebūtu jāpiemēro attiecīgās tiesību normas, tomēr vēlas noskaidrot, kādi konkrēti pasākumi tai būtu jāveic, lai nodrošinātu pilnīgu Savienības tiesību efektivitāti, vienlaikus nodrošinot apsūdzēto *N. Kolev*, *M. Hristov* un *S. Kostadinov* tiesību uz aizstāvību un procesa taisnīgu norisi aizsardzību.
- 39 Tā apsver vairākas iespējas.
- 40 Pirmkārt, iesniedzējtiesa varot nolemt nepiemērot Kriminālprocesa kodeksa 369. pantā paredzētos termiņus un līdz ar to piešķirt prokuroram garākus termiņus, lai viņš novērstu konstatētos pārkāpumus, kas pieļauti, sagatavojot lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai un sniedzot informāciju apsūdzētajām personām par apsūdzībām, kā arī lietas materiāliem, pirms lieta no jauna tiek nodota tiesai. Tomēr šī tiesa vēlas zināt, kādi konkrēti pasākumi tai būtu jāveic, lai nodrošinātu šo personu tiesības uz to lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā, kas paredzētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. panta otrajā daļā.
- 41 Otrkārt, iesniedzējtiesa varot nolemt uzsākt kriminālprocesa iztiesāšanas stadiju, neraugoties uz pirmstiesas kriminālprocesā pieļautajiem pārkāpumiem. Tomēr tā pauž šaubas par to, vai tas nebūtu pretrunā Savienības tiesībām.
- 42 Šajā kontekstā tā vēlas noskaidrot, pirmkārt, vai šie pārkāpumi, kas saskaņā ar Bulgārijas tiesībām veido “būtiskus procedūras noteikumu pārkāpumus”, arī ir jākvalificē kā šādi pārkāpumi, piemērojot Direktīvas 2012/13 6. un 7. pantu, kā arī Direktīvas 2013/48 3. panta 1. punktu. Otrkārt, apstiprinošas atbildes gadījumā tā vēlas zināt, vai tā varētu uzsākt kriminālprocesa iztiesāšanas stadiju, neraugoties uz pieļautajiem būtiskajiem procedūras noteikumu pārkāpumiem, novērst šos pārkāpumus šajā stadijā un pēc tam lemt pēc būtības, neizbeidzot šo kriminālprocesu atbilstoši Kriminālprocesa kodeksa 368. un 369. pantam.
- 43 Turklāt iesniedzējtiesa, norādījusi, ka apsūdzētajiem *S. Kostadinov* un *N. Kurdov* ir bijis viens un tas pats advokāts, uzskata, ka abiem šiem apsūdzētajiem ir konfliktējošas intereses, jo pirmais no viņiem ir sniedzis informāciju, kas var tikt izmantota pret otru, kurš nav sniedzis informāciju. Tā pauž šaubas par Direktīvas 2013/48 3. panta 1. punkta saderīgumu ar Kriminālprocesa kodeksa 91. panta 3. punktu un 92. pantu, saskaņā ar kuriem tai šī iemesla dēļ ir jāatstata šis advokāts, lai gan *S. Kostadinov* un *N. Kurdov*, zinot šo iemeslu, pret to iebilstot. Šajā ziņā tā vēlas zināt, vai tiks ievērotas minētā 3. panta 1. punktā paredzētās tiesības uz advokāta palīdzību, ja tā pati iecels divus aizstājošos advokātus.
- 44 Šādos apstākļos *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināltiesā, Bulgārija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai valsts likums ir saderīgs ar dalībvalsts pienākumu paredzēt efektīvu kriminālvajāšanu par muitas amatpersonu izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, ja tajā paredzēts, ka kriminālprocess – kas uzsākts pret muitas amatpersonām par līdzdalību noziedzīgā organizētā grupā nolūkā izdarīt noziedzīgus nodarījumus, kuri atzīstami par korupciju amata pienākumu izpildes laikā (naudas saņemšana par muitas apskates neveikšanu), kā arī par konkrētiem kukuļņemšanas gadījumiem un saņemtu kukuļu slēpšanu, – tiek izbeigts, tiesai pēc būtības neizvērtējot izvīzītās apsūdzības, ja pastāv turpmāk minētie nosacījumi: a) pēc apsūdzības celšanas ir pagājuši divi gadi; b) [apsūdzētais] ir iesniedzis lūgumu par pirmstiesas [kriminālprocesa] izbeigšanu; c) tiesa ir noteikusi prokuroram triju mēnešu termiņu pirmstiesas kriminālprocesa pabeigšanai; d) šajā termiņā prokurors ir pieļāvis “būtiskus procedūras noteikumu pārkāpumus” (proti, nepienācīga iepazīstināšana ar precizētu apsūdzību, neiepazīstināšana ar izmeklēšanas materiāliem un pretrunīgs lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai); e) tiesa prokuroram ir noteikusi jaunu viena mēneša termiņu šo “būtisku procedūras noteikumu pārkāpumu” novēršanai; f) šajā termiņā prokurors nav novērsis šos “būtiskus procedūras noteikumu pārkāpumus” – turklāt par šo pārkāpumu izdarīšanu pirmajā triju mēnešu termiņā un to nenovēršanu otrajā viena mēneša

terminā ir atbildīgs gan prokurors (nav novērstas pretrunas lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai un šo termiņu laikā ilgstoši nav veiktas reālas darbības), gan aizstāvība (neraugoties uz lūgumu, nav nodrošināta sadarbība, lai apsūdzētos iepazīstinātu ar apsūdzību un izmeklēšanas materiāliem, proti, hospitalizācijas dēļ un attiecībā uz advokātiem – citu profesionālo pienākumu dēļ), un g) apsūdzētajam ir radušās subjektīvas tiesības lūgt izbeigt kriminālprocesu, jo paredzētajos termiņos nav novērsti “būtiski procedūras noteikumu pārkāpumi”?

- 2) Ja uz [pirmo] jautājumu tiek sniegta noliedzoša atbilde – kura iepriekš minētā tiesiskā regulējuma daļa valsts tiesai nav jāpiemēro, lai nodrošinātu Savienības tiesību efektīvu piemērošanu:
- a) kriminālprocesa izbeigšana pēc viena mēneša termiņa beigām, b) iepriekš minēto trūkumu atzīšana par “būtiskiem procedūras noteikumu pārkāpumiem” vai c) pirmā jautājuma g) punktā minēto radušos subjektīvo tiesību aizsardzība, ja pastāv iespēja efektīvi novērst šo pārkāpumu iztiesāšanas laikā?
    - a) Vai lēmumam nepiemērot valsts tiesību normu, kurā paredzēta kriminālprocesa izbeigšana, ir jābūt atkarīgam no tā, vai:
      - i) prokuroram “būtisku procedūras noteikumu pārkāpumu” novēršanai tiek piešķirts papildu termiņš, kas ir tikpat garš kā termiņš, kurā viņš objektīvi nespēja to izdarīt aizstāvības radīto šķēršļu dēļ?
      - ii) tiesa i) iedaļā minētajā gadījumā konstatē, ka šie šķēršļi ir radušies “tiesību ļaunprātīgas izmantošanas” rezultātā, un
      - iii) ja uz [otrā jautājuma a) punkta i) iedaļu] tiek sniegta noliedzoša atbilde, tiesa konstatē, ka valsts tiesībās joprojām ir sniegtas pietiekamas garantijas pirmstiesas [kriminālprocesa] izbeigšanai saprātīgā termiņā?
    - b) Vai lēmums nepiemērot valsts tiesībās paredzēto iepriekš minēto trūkumu atzīšanu par “būtiskiem procedūras noteikumu pārkāpumiem” ir saderīgs ar Savienības tiesībām, konkrētāk:
      - i) vai ir pietiekami nodrošinātas Direktīvas [2012/13] 6. panta 3. punktā paredzētās tiesības attiecībā uz detalizētas informācijas par apsūdzību sniegšanu aizstāvībai:
        - ja šī informācija tiek sniegta pēc lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai faktiskās iesniegšanas tiesā, bet pirms tā pārbaudes tiesā un ja agrāk, kad lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai vēl nebija iesniegts tiesā, aizstāvībai tika sniegta pilnīga informācija par apsūdzības būtiskajiem elementiem (attiecas uz apsūdzēto *M. Hristov*)?
        - ja uz otrā jautājuma b) punkta i) iedaļas pirmo ievilkumu tiek sniegta apstiprinoša atbilde – ja šī informācija tiek sniegta uzreiz pēc lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai faktiskās iesniegšanas tiesā, bet pirms tiesa ir izvērtējusi lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai un aizstāvībai ir sniegta daļēja informācija par apsūdzības būtiskajiem elementiem agrāk, kad lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai vēl nebija iesniegts tiesā, turklāt daļējās informēšanas iemesls ir aizstāvības radītie šķēršļi (attiecas uz *N. Kolev* un *S. Kostadinov*)?
        - ja šajā informācijā ir pretrunas attiecībā uz konkrētu korupciju raksturojošu faktu (proti, vispirms tiek norādīts, ka kukuli nepārprotami ir pieprasījis cits [apsūdzētais], bet *M. Hristov* ar sejas izteiksmi ir izrādījis savu neapmierinātību, kad muitas pārbaudei pakļautā persona piedāvāja pārāk mazu naudas summu, savukārt pēc tam tiek minēts, ka apsūdzētais *M. Hristov* mutiski un konkrēti ir prasījis kukuli)?
      - ii) Vai pamatlietā ir pietiekami aizsargātas Direktīvas [2012/13] 7. panta 3. punktā paredzētās tiesības nodrošināt aizstāvībai piekļuvi lietas materiāliem “ne vēlāk kā tad, kad tiesā tiek iesniegti apsūdzības argumenti”, ja aizstāvība varēja piekļūt lietas materiālu lielākajai daļai pirms tam un tai bija dota iespēja iepazīties ar šiem materiāliem, tomēr šķēršļu (slimība, profesionālie pienākumi) dēļ un atsaucoties uz valsts likumu, saskaņā ar kuru aicinājums iepazīties ar lietas materiāliem ir jāizsniedz vismaz trīs dienas iepriekš, tā tomēr šo iespēju

- neizmantoja? Vai pēc tam, kad šķēršļi ir zuduši un aicinājuma izsniegšanai ir ievērots vismaz trīs dienu termiņš, tai ir jādod otra iespēja? Vai ir jāizvērtē, vai minētie šķēršļi ir radušies objektīvu iemeslu dēļ vai arī tie ir saistīti ar tiesību ļaunprātīgu izmantošanu?
- iii) Vai Direktīvas [2012/13] 6. panta 3. punktā un 7. panta 3. punktā paredzētajai likumiskajai prasībai “ne vēlāk kā tad, kad tiesā tiek iesniegti apsūdzības argumenti” abās šajās normās ir vienāda nozīme? Kāda ir šīs prasības nozīme – pirms lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai faktiskās iesniegšanas tiesā vai ne vēlāk kā brīdī, kad tiesā tiek iesniegts lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai, vai arī pēc tā iesniegšanas tiesā, bet pirms tiesa veic pasākumus šīs apsūdzības izvērtējumam?
- iv) Vai likumiskajai prasībai sniegt aizstāvībai informāciju par apsūdzību un nodrošināt piekļuvi lietas materiāliem, lai varētu nodrošināt “tiesību uz aizstāvību efektīvu īstenošanu” un “procesa taisnīgu norisi” atbilstoši Direktīvas [2012/13] 6. panta 1. punktam un 7. panta 2. un 3. punktam, abās šajās normās ir vienāda nozīme? Vai šī prasība būtu izpildīta:
- ja detalizēta informācija par apsūdzību aizstāvībai tiktu sniegta pēc lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai iesniegšanas tiesā, bet vēl pirms pasākumiem tā izvērtēšanai pēc būtības un tiktu piešķirts pietiekams termiņš aizstāvības sagatavošanai, ja iepriekš informācija par apsūdzību tikusi sniegta nepilnīgi un daļēji;
  - ja aizstāvība piekļūtu visiem lietas materiāliem pēc lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai iesniegšanas tiesā, bet vēl pirms tiesa veikusi pasākumus tā izvērtēšanai pēc būtības, un tai tiktu piešķirts pietiekams termiņš aizstāvības sagatavošanai, ja aizstāvība pirms tam varēja piekļūt lietas materiālu lielākajai daļai?
  - ja tiesa veiktu pasākumus, kas aizstāvībai garantētu, ka visiem tās paskaidrojumiem, kas tiktu iesniegti pēc iepazīšanās ar detalizētu apsūdzību un visiem lietas materiāliem, būtu tādi pati iedarbība kā tad, ja šie paskaidrojumi tiktu iesniegti prokuroram pirms lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai iesniegšanas tiesā?
- v) Vai tiktu garantēta “procesa taisnīga norise” saskaņā ar Direktīvas [2012/13] 6. panta 1. un 4. punktu, kā arī “tiesību uz aizstāvību efektīva īstenošana” saskaņā ar [šīs] direktīvas 6. panta 1. punktu, ja tiesa nolemtu sākt iztiesāšanu par galīgo apsūdzību, kurā ir pretrunas attiecībā uz kukuļa pieprasījuma izteikšanu, tomēr pēc tam prokuroram tiktu dota iespēja novērst šīs pretrunas, kā arī lietas dalībniekiem tiktu ļauts pilnā apjomā izmantot tiesības, kādas tiem būtu bijušas, ja lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai būtu iesniegts tiesā bez šādām pretrunām?
- vi) Vai ir pietiekami aizsargātas Direktīvas [2013/48] 3. panta 1. punktā nostiprinātās tiesības uz advokāta palīdzību, ja pirmstiesas [kriminālprocesa] laikā advokātam ir dota iespēja ierasties, lai saņemtu informāciju par pagaidu apsūdzību un pilnībā piekļūtu visiem lietas materiāliem, bet viņš neieradās profesionālo pienākumu dēļ un atsaucoties uz valsts likumu, kurā paredzēts, ka aicinājums tiek izsniegts vismaz trīs dienas iepriekš? Vai pēc tam, kad šie pienākumi vairs nepastāv, ir jāpiešķir jauns vismaz triju dienu termiņš? Vai ir jāizvērtē, vai [ne]ierašanās iemesls ir pamatots vai arī ir notikusi tiesību ļaunprātīga izmantošana?
- vii) Vai Direktīvas 2013/48 3. panta 1. punktā nostiprināto tiesību uz advokāta palīdzību pirmstiesas [kriminālprocesā] pārkāpums ietekmētu “tiesību uz aizstāvību praktisku un efektīvu īstenošanu”, ja tiesa pēc tam, kad tai iesniegts lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai, nodrošinātu advokātam pilnīgu piekļuvi galīgajai un detalizētajai apsūdzībai un visiem lietas materiāliem un pēc tam veiktu pasākumus, kas advokātam garantētu, ka visiem viņa paskaidrojumiem, kas tiktu iesniegti pēc iepazīšanās ar detalizēto apsūdzību un visiem lietas materiāliem, būtu tādi pati iedarbība kā tad, ja tie tiktu iesniegti prokuroram pirms lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai iesniegšanas tiesā?
- c) Vai par labu [apsūdzētajam] radušās subjektīvās tiesības prasīt izbeigt kriminālprocesu (iepriekš minētajos apstākļos) ir saderīgas ar Savienības tiesībām, lai gan pastāv iespēja, ka prokurora nenovērsta “būtisks procedūras noteikumu pārkāpums” pilnībā var tikt novērsts ar

pasākumiem, ko tiesa veic [kriminālprocesa] iztiesāšanas stadijā, un tādējādi [apsūdzētā] tiesiskā situācija galu galā būtu identiska tai, kāda tā būtu bijusi šā pārkāpuma savlaicīgas novēršanas gadījumā?

- 3) Vai drīkst piemērot labvēlīgāku valsts tiesisko regulējumu attiecībā uz [apsūdzētā] tiesībām uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā, tiesībām saņemt informāciju, kā arī tiesībām uz advokāta palīdzību, ja šīs tiesības kopsakarā ar citiem apstākļiem (pirmajā jautājumā aprakstītā procedūra) nozīmētu kriminālprocesa izbeigšanu?
- 4) Vai Direktīvas [2013/48] 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas atļauj valsts tiesai atstatīt no dalības [kriminālprocesa] iztiesāšanas stadijā tādu advokātu, kas ir pārstāvējis divus [apsūdzētos], viens no kuriem ir liecinājis par faktiem, kas ietekmē otra apsūdzētā intereses, kurš savukārt nav sniedzis nekādas paskaidrojumus?

Ja uz šo jautājumu tiek sniegta apstiprinoša atbilde, vai tiesa garantētu tiesības uz advokāta palīdzību atbilstoši direktīvas [2013/48] 3. panta 1. punktam, ja tā – pēc tam, kad būtu atļāvuši piedalīties [kriminālprocesa] iztiesāšanas stadijā advokātam, kurš vienlaikus ir pārstāvējis divus [apsūdzētos] ar pretējām interesēm, – katram no šiem [apsūdzētajiem] norikotu jaunus, dažādus aizstāvjus?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Ievada apsvērumi

- 45 Vispirms ir jānorāda, ka iesniedzējtiesa ar 2016. gada 28. septembra rīkojumu, kas Tiesai iesniegts 2016. gada 25. oktobrī, konstatēja, ka viens no apsūdzētajiem pamatlietā – *M. Hristov* – ir miris, un līdz ar to izdeva rīkojumu izbeigt pret viņu uzsākto kriminālprocesu.
- 46 Gan no LESD 267. panta teksta, gan no tā sistēmas izriet, ka prejudiciāla nolēmuma tiesvedība paredz, ka valsts tiesā patiešām tiek izskatīta lieta, par ko tai ir jāpieņem lēmums, kurā var tikt ņemts vērā Tiesas spriedums saistībā ar prejudiciālo jautājumu (spriedums, 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 24. punkts).
- 47 Šādos apstākļos nav jāatbild uz uzdotajiem jautājumiem, ciktāl tie attiecas uz *M. Hristov* situāciju.
- 48 Šādi precizējot, četri uzdotie jautājumi un to apakšjautājumi, kuri daļēji pārklājas, var tikt iedalīti trīs grupās. Pirmais līdz trešais jautājums un to apakšjautājumi ir jāsaprot kā tādi, ar kuriem ir gribēts noskaidrot, pirmkārt, vai Savienības tiesības, it īpaši LESD 325. pants, nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā Kriminālprocesa kodeksa 368. un 369. pants, kā arī ir jautāts par sekām, ko rada varbūtēja šāda tiesiskā regulējuma nesaderība ar šīm tiesībām, un, otrkārt, par tiesībām uz informāciju par apsūdzību un tiesībām piekļūt lietas materiāliem. Treškārt, iesniedzējtiesa ar savu ceturto jautājumu vēlas noskaidrot tiesību uz advokāta palīdzību tvērumu tādos apstākļos kā pamatlietā.

Par pienākumiem, kas izriet no LESD 325. panta

- 49 Iesniedzējtiesa ar pirmo līdz trešo jautājumu būtībā jautā, vai attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem muitas jomā LESD 325. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, ar kuru ir izveidota tāda kriminālprocesa izbeigšanas kārtība, kāda paredzēta Kriminālprocesa kodeksa 368. un 369. pantā. Apstiprinošas atbildes gadījumā šī tiesa vēlas noskaidrot sekas, ko rada šāda tiesiskā regulējuma nesaderība ar šo LESD normu.

- 50 Lai atbildētu uz šiem jautājumiem, ir jānorāda, ka ar LESD 325. panta 1. punktu dalībvalstīm ir noteikts pienākums apkarot krāpšanu un citādu nelikumīgu rīcību, kas apdraud Savienības finanšu intereses, veicot efektīvus pasākumus, kuriem jāattur no šādas rīcības (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2015. gada 8. septembris, *Taricco* u.c., C-105/14, EU:C:2015:555, 37. punkts, un 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, 30. punkts).
- 51 Saskaņā ar Lēmuma 2007/436 2. panta 1. punkta a) apakšpunktu Savienības pašu resursos tostarp ietilpst kopējā muitas tarifa nodokļi. Tātad pastāv tieša saikne starp ieņēmumu, ko rada šie nodokļi, iekasēšanu un atbilstošu resursu nodošanu Savienības budžetam. Jebkādi traucējumi pirmo minēto ieņēmumu iekasēšanā iespējami izpaužas kā otro minēto resursu samazinājuma cēlonis (pēc analogijas skat. spriedumu, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 52 Tādējādi, lai nodrošinātu Savienības finanšu interešu aizsardzību, dalībvalstīm ir jāveic vajadzīgie pasākumi, lai garantētu efektīvu un pilnīgu muitas nodokļu iekasēšanu, un tas nozīmē, ka ir jāspēj pienācīgi veikt muitas pārbaudes.
- 53 No LESD 325. panta 1. punkta prasībām izriet, ka šim mērķim dalībvalstīm ir jāparedz iedarbīgu un atturošu sodu piemērošana Savienības tiesiskā regulējuma muitas jomā pārkāpuma gadījumā. Turklāt šo pašu dalībvalstu pienākums šādā gadījumā paredzēt iedarbīgus, atturošus un samērīgus sodus bija noteikts Regulas Nr. 450/2008 21. panta 1. punktā un šobrīd ir noteikts Regulas Nr. 952/2013 42. panta 1. punktā.
- 54 Lai gan dalībvalstīm šajā ziņā ir brīva izvēle attiecībā uz piemērojamiem sodiem, kuri var būt administratīvie sodi, kriminālsodi vai abu šo sodu kombinācija, tomēr tām ir jānodrošina, lai liela apmēra krāpšana vai citāda nelikumīga rīcība, kas apdraud Savienības finanšu intereses muitas jomā, tiktu sodīta ar iedarbīgiem un atturošiem kriminālsodiem (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, 33.–35. punkts un tajos minētā judikatūra; 2018. gada 20. marts, *Menci*, C-524/15, EU:C:2018:197, 20. punkts, kā arī 2018. gada 2. maijs, *Scialdone*, C-574/15, EU:C:2018:295, 34. un 35. punkts).
- 55 Dalībvalstīm arī ir jānodrošina, lai kriminālprocesa normas atļautu faktisku sodīšanu par noziedzīgiem nodarījumiem, kas ir saistīti ar šādām darbībām.
- 56 Šajā gadījumā apsūdzētās personas pamatlietā ir apsūdzētas par dalību noziedzīgā organizētā grupā, kurā tās vairāk nekā gadu personām, kuras šķērsoja robežu starp Bulgāriju un Turciju, pieprasīja kukuļus par to, lai netiktu veiktas muitas pārbaudes un attiecīgajos dokumentos netiktu norādīti konstatētie pārkāpumi, kā arī – runājot it īpaši par *S. Kostadinov* – par šādi iegūto kukuļu slēpšanu.
- 57 Šādas darbības, kuras iesniedzējtiesa ir kvalificējusi kā sistemātiskus un turpinātus muitas noteikumu pārkāpumus un kuras saskaņā ar Bulgārijas tiesībām ir pārkāpumi, kas sodāmi ar brīvības atņemšanas sodiem, kuri atkarībā no konkrētā gadījuma var būt ieslodzījums cietumā līdz sešiem vai desmit gadiem, var radīt šķērsli muitas nodokļu iekasēšanai. Neskarot pamatlietas faktisko apstākļu novērtējumu, kas jāveic šai iesniedzējtiesai, minētās darbības šķiet tādas, kas var tikt kvalificētas kā liela apmēra krāpšana vai citāda nelikumīga rīcība, kura apdraud Savienības finanšu intereses LESD 325. panta 1. punkta izpratnē.
- 58 Ne minētā iesniedzējtiesa, ne attiecīgie lietas dalībnieki šajā lietā nav apšaubījuši valsts tiesībās paredzēto kriminālsodu efektivitāti un atturošo iedarbību.
- 59 Tomēr vēl ir jāpārbauda, vai Kriminālprocesa kodeksa 368. un 369. pantā paredzētie noteikumi nevar radīt šķērsli liela apmēra krāpšanas vai nelikumīgas rīcības, kas apdraud šīs intereses, faktiskai sodīšanai, pārskatot LESD 325. panta 1. punktu.

- 60 Šajā ziņā no iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka valsts tiesai, piemērojot minētos 368. un 369. pantu, pēc apsūdzētās personas lūguma ir jāpieņem rīkojums par kriminālprocesa izbeigšanu, ja, beidzoties divu gadu termiņam, kas pagarināts par trīsarpus mēnešiem un vienu mēnesi, prokurors nav pabeidzis izmeklēšanu un, attiecīgā gadījumā, formulējis un paziņojis apsūdzības pamatus aizstāvībai, sniedzot tai piekļuvi lietas materiāliem, un iesniedzis tiesai lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai vai ja viņš šo darbību ietvaros ir pieļāvis būtiskus procedūras noteikumu pārkāpumus Bulgārijas tiesību normu izpratnē, kurus viņš šajos termiņos nav novērsis. Gadījumā, kad ir īstenojušies minētajos 368. un 369. pantā paredzētie nosacījumi, apsūdzētajam ir tiesības pieprasīt kriminālprocesa izbeigšanu tādējādi, ka tiesai tas ir jāveic, pieņemot attiecīgu rīkojumu. Šāda kriminālprocesa izbeigšana turklāt nav pārsūdzama un ir galīga.
- 61 Taču no iesniedzējtiesas lēmuma var saprast, ka tiesai, ņemot vērā konkrētos lietas apstākļus, tostarp lietas sarežģītību un lietas dalībnieku rīcību, nav pilnvaru nedz pagarināt šādi noteiktos termiņus, nedz arī izskatīt lietu pēc būtības un, kā šādu iespēju ir apsvērusi iesniedzējtiesa, pašai novērst varbūtējus būtiskus procedūras noteikumu pārkāpumus, kas pieļauti pirmstiesas kriminālprocesā, tostarp gadījumā, kad šo pārkāpumu kaitīgās sekas attiecībā uz tiesībām uz aizstāvību varētu tikt novērstas, veicot atbilstošus pasākumus iztiesāšanas stadijā.
- 62 Konkrēti, no iesniedzējtiesas lēmuma var saprast, ka, ņemot vērā konkrētos lietas apstākļus, aizstāvības radītie šķēršļi pienācīgai iepazīstināšanai ar apsūdzībām un lietas materiāliem, tostarp aizstāvības novilcināšanas taktika, neietekmē trīsarpus mēnešu un viena mēneša termiņa izbeigšanos, kas prokuroram noteikti, lai izbeigtu izmeklēšanu un iesniegtu lietu tiesai atbilstoši Kriminālprocesa kodeksa 369. pantam, un ka tādējādi šie šķēršļi var izraisīt kriminālprocesa izbeigšanu, nepieļaujot nekādu kriminālvajāšanas turpināšanu un nekādu jaunu kriminālvajāšanu.
- 63 Šādos apstākļos ir jākonstatē, ka pamatlietā aplūkotais valsts tiesiskais regulējums pretēji LESD 325. panta 1. punktam var radīt šķērslus kriminālvajāšanas efektivitātei, kā arī tādu darbību sodāmībai, kas veido liela apmēra krāpšanu vai citādu nelikumīgu rīcību, kura apdraud Savienības finanšu intereses.
- 64 Attiecībā uz šīs LESD 325. panta 1. punkta interpretācijas sekām ir jāatgādina, ka ar šo pantu dalībvalstīm ir noteikti precīzi pienākumi attiecībā uz īstenojamo rezultātu un tie nav pakārtoti nekādam nosacījumam par šajā normā ietverto noteikumu piemērošanu (spriedums, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 65 Valsts likumdevējs primāri ir atbildīgs par to, lai tiktu pieņemti šo pienākumu izpildei vajadzīgie pasākumi. Tātad tam attiecīgā gadījumā ir jāgroza tiesiskais regulējums un jānodrošina, lai valsts procesuālo tiesību normas, kas piemērojamas kriminālvajāšanai par noziedzīgiem nodarījumiem, kuri apdraud Savienības finanšu intereses, netiktu formulētas tādējādi, ka šīm normām piemītošu iezīmju dēļ rodas sistēmisks šādus pārkāpumus veidojošo darbību nesodāmības risks, kā arī jānodrošina apsūdzēto personu pamattiesību aizsardzība.
- 66 Savukārt arī iesniedzējtiesai, negaidot, kamēr attiecīgais valsts tiesiskais regulējums šādi tiks grozīts ar likumdošanas vai kādu citu konstitucionālo procedūru, ir jānodrošina pilnīgs minēto pienākumu iedarbīgums, pēc iespējas interpretējot šo tiesisko regulējumu LESD 325. panta 1. punkta, kā to interpretējusi Tiesa, gaismā vai, ja nepieciešams, nepiemērojot šo tiesisko regulējumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 8. septembris, *Taricco* u.c., C-105/14, EU:C:2015:555, 49. punkts).
- 67 Gadījumā, kad – kā to, ņemot vērā, izskata iesniedzējtiesa – būtu apsverami vairāki pasākumi, lai izpildītu attiecīgos pienākumus, šai iesniedzējtiesai būtu jānosaka, kuri no šiem pasākumiem ir jāpieņem. Konkrēti, šai tiesai ir jālemj, vai šim mērķim ir nepieciešams, lai netiktu piemēroti visi Kriminālprocesa kodeksa 368. un 369. pantā ietvertie noteikumi, vai arī būtu jāpagarina šajos pantos prokuroram noteiktie termiņi, lai pabeigtu pirmstiesas kriminālprocesu un novērstu šajā stadijā pieļautos varbūtējos pārkāpumus, vai arī, ņemot vērā, ka izskatāmajā lietā prokurors minētajos

terminos ir iesniedzis tiesā lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai, tai ir jāuzsāk kriminālprocesa iztiesāšanas stadija un pašai jānovērš šie pārkāpumi. Šajā ziņā iesniedzējtiesai tomēr ir jānodrošina, lai dažādajos procesa posmos varētu tikt novērsts jebkāds varbūtējs aizstāvības pieļauts apzināts un ļaunprātīgs traucējums šī procesa pienācīgai norisei un virzībai.

- 68 Šajā kontekstā un ņemot vērā faktu, ka attiecīgais kriminālprocess pamatlietā veido it īpaši LESD 325. panta 1. punkta un tādējādi Savienības tiesību īstenošanu Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē (pēc analogijas skat. spriedumu, 2018. gada 20. marts, *Menci*, C-524/15, EU:C:2018:197, 21. punkts), šai tiesai arī ir jānodrošina, lai tiktu ievērotas Hartā garantētās pamatlietā apsūdzēto personu pamattiesības. Proti, pienākums nodrošināt Savienības pašu resursu efektīvu iekasēšanu nevar būt pretējs šo tiesību ievērošanai (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 29. marts, *Belvedere Costruzioni*, C-500/10, EU:C:2012:186, 23. punkts, kā arī 2017. gada 5. decembris, *M.A.S. un M.B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, 46. un 52. punkts).
- 69 It īpaši attiecībā uz kriminālprocesa norisi iesniedzējtiesai, pirmkārt, ir jāveic vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu, ka tiek ievērotas Hartas 48. panta 2. punktā garantētās tiesības uz aizstāvību, tostarp tiesības tikt informētam par personai izvirzīto apsūdzību un tiesības piekļūt lietas materiāliem. Tā kā šīs tiesības konkrēti ir iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu otrās grupas priekšmets, tās tiks aplūkotas šī sprieduma 78.–100. punktā.
- 70 Otrkārt, iesniedzējtiesai, kad tā lemj par izskatāmajā lietā piemērojamiem pasākumiem, lai panāktu pilnīgu LESD 325. panta 1. punkta iedarbīgumu, ir jānodrošina apsūdzēto personu tiesību uz viņu lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā ievērošana.
- 71 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka šīs tiesības veido vispārējo Savienības tiesību principu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1998. gada 17. decembris, *Baustahlgewebe*/Komisija, C-185/95 P, EU:C:1998:608, 21. punkts), kas ir nostiprināts 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta 1. punktā, kā arī Hartas 47. panta otrajā daļā attiecībā uz tiesas procesu. Krimināltiesību jomā minētās tiesības ir jāievēro ne vien šajā procesā, bet arī pirmstiesas izmeklēšanas stadijā no brīža, kad attiecīgā persona tiek apsūdzēta (pēc analogijas skat. Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus, 2002. gada 15. jūlijs, *Stratégies et communications un Dumoulin* pret Beļģiju, CE:ECHR:2002:0715JUD003737097, 39. punkts, kā arī 2010. gada 10. septembris, *McFarlane* pret Īriju, CE:ECHR:2010:0910JUD003133306, 143. punkts).
- 72 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru procesa ilguma saprātīgums nevar tikt noteikts, atsaucoties uz precīzu, abstrakti noteiktu maksimālo robežu. Tas ir izvērtējams atkarībā no katras lietas attiecīgajiem apstākļiem, tādiem kā lietas nozīmīgums attiecīgajai personai, lietas sarežģītība vai arī kompetento iestāžu un lietas dalībnieku rīcība, jo šāda sarežģītība vai aizstāvības izmantotā novilcināšanas taktika var būt pamats, lai attaisnotu pirmšķietami pārmērīgu termiņu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 26. novembris, *Groupe Gascogne*/Komisija, C-58/12 P, EU:C:2013:770, 85. un 86. punkts, kā arī 2016. gada 14. jūnijs, *Marchiani*/Parlaments, C-566/14 P, EU:C:2016:437, 99. un 100. punkts).
- 73 Proti, kā ģenerālvokāts būtībā norādījis savu secinājumu 91. punktā, iesniedzējtiesai, lai noteiktu, vai izskatāmajā lietā ir ievērotas attiecīgo personu tiesības uz viņu lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā, ir jāņem vērā ne vien fakts, ka izmeklēšana pamatlietā skar astoņas personas, kuras apsūdzētas par dalību noziedzīgā organizētā grupā un ka pārkāpumu veidojošie fakti ir norisinājušies nedaudz ilgāk par vienu gadu, bet arī varbūtējs apstāklis, ka pieļautie termiņu kavējumi daļēji varētu būt notikuši aizstāvības rīcības dēļ.
- 74 Iesniedzējtiesai arī ir jānosaka konkrēti pasākumi, kas jāveic, lai nodrošinātu šo tiesību ievērošanu, ņemot vērā visus valsts tiesību normās paredzētos procesuālos līdzekļus, tos aplūkojot kopumā un interpretējot Savienības tiesību gaismā. Gadījumā, kad – kā tas ir izklāstīts šī sprieduma 67. punktā –

būtu apsverami vairāki risinājumi, lai nodrošinātu pilnīgu to pienākumu iedarbīgumu, kuri izriet no LESD 325. panta 1. punkta, minētajai tiesai no šiem dažādajiem risinājumiem ir jāizvēlas tādi, kuri izskatāmajā lietā dod iespēju nodrošināt attiecīgo pamattiesību ievērošanu.

- 75 Turklāt ir jāuzsver, ka iesniedzējtiesa nevar pieņemt rīkojumu par kriminālprocesa izbeigšanu, piemērojot pamatlīdētā aplūkoto valsts tiesisko regulējumu, tāpēc vien, ka šāda izbeigšana apsūdzētajām personām šķietami būtu vislabvēlīgākais iznākums attiecībā uz viņu tiesībām uz viņu lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā, kā arī viņu tiesībām uz aizstāvību. Proti, lai gan valsts tiesas ir tiesīgas piemērot valsts tiesībās paredzētos pamattiesību aizsardzības standartus, tas ir pakļauts nosacījumam, ka šī piemērošana neapdraud tostarp Savienības tiesību pārkāpumu, vienotību un efektivitāti (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S. un M.B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, 47. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 76 Ievērojot iepriekš minētos apsvērumus, LESD 325. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, ar kuru ir izveidota tāda kriminālprocesa izbeigšanas procedūra, kas paredzēta Kriminālprocesa kodeksa 368. un 369. pantā, ciktāl šis tiesiskais regulējums ir piemērojams attiecībā uz kriminālprocesiem, kuri uzsākti saistībā ar liela apmēra krāpšanu vai citādu nelikumīgu rīcību, kas apdraud Savienības finanšu intereses muitas jomā. Iesniedzējtiesai ir jānodrošina pilnīgs LESD 325. panta 1. punkta iedarbīgums, vajadzības gadījumā nepiemērojot minēto tiesisko regulējumu, vienlaikus nodrošinot apsūdzēto personu pamattiesību ievērošanu.

Par tiesībām uz informāciju par apsūdzību un tiesībām piekļūt lietas materiāliem saskaņā ar Direktīvu 2012/13

- 77 Vispirms ir jānorāda, ka iesniedzējtiesa lūdz sniegt Direktīvas 2012/13 normu un vienas Direktīvas 2013/48 normas interpretāciju attiecībā uz apsūdzētās personas un tās advokāta tiesībām uz informāciju par apsūdzību un tiesībām piekļūt lietas materiāliem. Tomēr, tā kā šī otrā minētā direktīva atšķirībā no pirmās neietver īpašas normas, kas reglamentē šīs tiesības, šajā ziņā ir jāinterpretē vienīgi Direktīva 2012/13.
- 78 Ar savu otro un trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, pirmkārt, vai Direktīvas 2012/13 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā paredzētās tiesības uz informāciju par apsūdzību ir ievērotas gadījumā, ja detalizēta informācija par apsūdzību aizstāvībai ir tikusi sniegta vienīgi pēc apsūdzības raksta iesniegšanas tiesā, bet pirms tiesa ir sākusi pēc būtības izvērtēt apsūdzību un pirms tiesa faktiski ir uzsākusi lietas dalībnieku argumentu uzklauššanu.
- 79 Otrkārt, iesniedzējtiesa uzdod Tiesai jautājumu par to, vai šīs direktīvas 7. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā paredzētās tiesības piekļūt lietas materiāliem ir nodrošinātas tad, ja kompetentās iestādes ir sniegušas aizstāvībai iespēju iepazīties ar šiem materiāliem pirmstiesas kriminālprocesā, pat ja aizstāvība nav spējusi izmantot šo iespēju. Noliedzošas atbildes gadījumā tā jautā, vai šīs tiesības ir ievērotas gadījumā, ja aizstāvībai tiek piedāvāta jauna iespēja iepazīties ar minētajiem materiāliem pēc apsūdzības raksta iesniegšanas tiesā, bet pirms tiesa ir sākusi pēc būtības izvērtēt apsūdzību un pirms tiesa faktiski ir uzsākusi lietas dalībnieku argumentu uzklauššanu.
- 80 Treškārt, ja atbilde uz iepriekš minētajiem jautājumiem ir noliedzoša, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai ir iespējams attiecīgos tiesību pārkāpumus novērst kriminālprocesa iztiesāšanas stadijā.
- 81 Lai gan iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai pamatlīdētā ir tikušas ievērotas Direktīvas 2012/13 normas un kādi konkrēti pasākumi šim mērķim ir jāveic attiecīgā gadījumā, tomēr Tiesai ir tai jānorāda objektīvi elementi, kuriem būtu jāietekmē šāds vērtējums.

- 82 Šajā nolūkā ir jānorāda – kā tas ir paredzēts šīs direktīvas preambulas 14. apsvērumā un 1. pantā –, ka tās mērķis ir paredzēt minimālus noteikumus, kas jāpiemēro attiecībā uz informācijas sniegšanu aizdomās turētajiem un apsūdzētajiem.
- 83 Konkrēti, minētās direktīvas 6. panta 3. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis nodrošina, lai tiktu sniegta detalizēta informācija par apsūdzību, tostarp par noziedzīga nodarījuma būtību un juridisko kvalifikāciju, kā arī apsūdzētās personas līdzdalības pakāpi. Šīs pašas direktīvas 7. panta 2. punktā ir piebilsts, ka kompetentajām iestādēm ir jāsniedz aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām vai viņu advokātiem piekļuve šo iestāžu rīcībā esošajiem attaisnojošajiem vai apsūdzošajiem lietiskajiem pierādījumiem.
- 84 Attiecībā uz brīdi, kad ir jānotiek šai informācijas sniegšanai un šai piekļuvei, Direktīvas 2012/13 6. panta 3. punktā un 7. panta 3. punktā ir vienīgi attiecīgi paredzēts, ka minētajai informācijas sniegšanai ir jānotiek “ne vēlāk kā tad, kad tiesā tiek iesniegti apsūdzības argumenti” un ka minētā piekļuve ir jānodrošina “savlaicīgi, lai varētu efektīvi īstenot tiesības uz aizstāvību, un ne vēlāk kā tad, kad tiesā tiek iesniegti [apsūdzības] argumenti”.
- 85 Tādējādi, kā ģenerālvokāts ir norādījis savu secinājumu 98. punktā, šajās normās šajā ziņā nav atsauces uz precīzu datumu.
- 86 Turklāt minēto normu formulējums dažādu valodu redakcijās neļauj nešaubīgi noteikt pēdējo brīdi, kad ir jābūt nodrošinātai detalizētai informācijai par apsūdzību un piekļuvei lietas materiāliem. Proti, dažās valodu redakcijās, piemēram, franču un holandiešu valodu redakcijās, attiecīgās normas varētu tikt interpretētas kā tādas, kas paredz vai nu brīdi, kad lieta ir nodota tiesai, kuras kompetencē ir izvērtēt apsūdzību pēc būtības. un tajā ir uzsākts iztiesāšanas process, vai arī, kā to ģenerālvokāts ir norādījis savu secinājumu 100. punktā, brīdi, kad tiek sākta tiesas apspriedes stadija. Turpretim citu valodu redakcijās, piemēram, vācu valodas redakcijā, ir paredzēts brīdis, kad apsūdzības raksts ir iesniegts tiesā. Līdzīgi tostarp angļu un itāļu valodu redakcijās ir atsauce uz brīdi, kad tiesai ir jāizvērtē apsūdzības pamatotība.
- 87 Šādos apstākļos minētās normas ir jāinterpretē to konteksta un to mērķu gaismā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 20. decembris, Spānija/Padome, C-521/15, EU:C:2017:982, 158. punkts).
- 88 Šajā ziņā no Direktīvas 2012/13 preambulas 10. un 14. apsvēruma izriet, ka tās mērķis, paredzot kopējus minimālos noteikumus attiecībā uz informācijas sniegšanu kriminālprocesā, ir veicināt dalībvalstu savstarpēju uzticēšanos to attiecīgajām krimināltiesību sistēmām. Kā tas būtībā ir norādīts šīs direktīvas preambulas 14. un arī 41. apsvērumā, šim mērķim tā ir balstīta uz tiesībām, kuras it īpaši ir nostiprinātas Hartas 47. un 48. pantā, un tās mērķis ir veicināt šīs tiesības.
- 89 Tāpēc, kā tas ir izklāstīts minētās direktīvas preambulas 27. un 28. apsvērumā, kā arī tās 6. un 7. pantā, šo pantu mērķis tieši ir nodrošināt, lai efektīvi tiktu īstenotas tiesības uz aizstāvību, kā arī taisnīga lietas izskatīšana (šajā nozīmē attiecībā uz minēto 6. pantu skat. spriedumu, 2017. gada 22. marts, *Tranca* u.c., C-124/16, C-188/16 un C-213/16, EU:C:2017:228, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 90 Šis mērķis nosaka, ka apsūdzētajai personai ir jāsaņem detalizēta informācija par apsūdzību un ir jābūt iespējai savlaicīgi iepazīties ar lietas materiāliem brīdī, kas tai ļauj efektīvi sagatavot savu aizstāvību, kā tas turklāt ir paredzēts Direktīvas 2012/13 7. panta par tiesībām piekļūt lietas materiāliem 3. punktā, precizējot, ka nepilnīga informācijas sniegšana un daļēja piekļuves sniegšana šiem lietas materiāliem šajā ziņā nav pietiekama.
- 91 Šajā direktīvā nav paredzēts, ka brīdim, kad ir sniedzama detalizēta informācija par apsūdzību, un brīdim, kad ir sniedzama piekļuve lietas materiāliem, ir jābūt identiskiem. Turklāt minētais brīdis atkarībā no lietas apstākļiem un attiecīgās procedūras veida var būt agrāks vai sakrist ar brīdi, kad lieta tiek nodota izskatīšanai tiesā, vai arī vēlāks par to.

- 92 Tomēr minētais mērķis, kā arī pienācīga procesa norise principā paredz – attiecīgā gadījumā neskarot īpašos vai vienkāršotos procesus –, ka minētā informācijas sniegšana tiek veikta un iespēja piekļūt lietas materiāliem tiek piešķirta ne vēlāk kā brīdī, kad tiesā, kuras kompetencē ir izvērtēt apsūdzības pamatotību, faktiski tiek uzsākta lietas dalībnieku uzklauššana par šo pamatotību.
- 93 Proti, ar šo informācijas sniegšanu un šo piekļuvi apsūdzētā persona vai tās advokāts tiek precīzi informēti par faktiem, saistībā ar kuriem šai personai ir izvirzīta apsūdzība, un to juridisko kvalifikāciju, kā arī par pierādījumu elementiem, uz kuriem ir balstīti šie fakti. Iespēja iepazīties ar šo informāciju un ar šiem elementiem ne vēlāk kā brīdī, kad tiek uzsākta lietas dalībnieku argumentu uzklauššana, ir būtiska, lai ļautu šai personai vai tās advokātam lietderīgi piedalīties šajā argumentu apmaiņas procesā, ievērojot sacīkstes principu un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, tādējādi, ka viņi efektīvi var paust savu nostāju.
- 94 Varbūtējā šīs prasības neizpildes gadījumā nekas Direktīvā 2012/13 neliedz tiesai veikt vajadzīgos pasākumus, lai novērstu šo neizpildi, ja vien pienācīgi tiek aizsargātas tiesības uz aizstāvību un procesa taisnīgu norisi.
- 95 Turklāt minētā prasība neizslēdz iespēju, ka aizstāvībai sniegtā informācija attiecībā uz apsūdzību vēlāk tiek grozīta, it īpaši attiecībā uz apsūdzībā norādīto faktu juridisko kvalifikāciju, nedz arī, ka lietas dalībnieku uzklauššanas procesā lietas materiāliem var tikt pievienoti jauni pierādījumu elementi. Tomēr informācijai par šādiem grozījumiem un šādiem elementiem ir jābūt sniegtai apsūdzētajai personai vai tās advokātam brīdī, kad tiem vēl ir iespēja efektīvi reaģēt, – pirms tiesas apspriedes stadijas. Turklāt šī iespēja ir paredzēta šīs direktīvas 6. panta 4. punktā, kurā noteikts, ka aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām nekavējoties jādara zināmas jebkādas kriminālprocesa gaitā notikušās izmaiņas informācijā, kas sniegta saskaņā ar šo pantu, ja tas ir nepieciešams, lai garantētu procesa taisnīgu norisi, kā arī minētās direktīvas 7. panta 3. punktā, kurā noteikts, ka, ja kompetento iestāžu rīcībā nonāk citi lietiskie pierādījumi, tām savlaicīgi ir jānodrošina piekļuve šiem pierādījumiem, lai tie varētu tikt izskatīti.
- 96 Katrā ziņā ikvienā no šī sprieduma 92., 93., 94. un 95. punktā norādītajiem gadījumiem un neatkarīgi no brīža, kad ir sniegta detalizēta informācija par apsūdzību un piešķirta piekļuve lietas materiāliem, apsūdzētajai personai un tās advokātam, ievērojot sacīkstes principu un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, tostarp ir jābūt piešķirtam pietiekamam termiņam, lai iepazītos ar šo informāciju un šiem materiāliem, un tiem ir jābūt sniegtai iespējai efektīvi sagatavot aizstāvību, iesniegt savus varbūtējos apsvērumus un, attiecīgā gadījumā, sagatavot jebkādu lūgumu, tostarp lūgumu par izmeklēšanas veikšanu, kurus tiem ir tiesības iesniegt saskaņā ar valsts tiesībām. Kā ģenerāladvokāts ir norādījis savu secinājumu 101. punktā, šī prasība attiecīgā gadījumā nozīmē izdot rīkojumu par to, ka lietas izskatīšana tiek apturēta un tiek noteikts vēlāks tās izskatīšanas datums.
- 97 Visbeidzot, tā kā iesniedzējtiesa konkrēti vēlas noskaidrot, kā ir īstenojamas Direktīvas 2012/13 7. panta 2. un 3. punktā paredzētās tiesības piekļūt lietas materiāliem, ir jāprecizē, ka gadījumā, ja apsūdzētā persona vai tās advokāts saskaņā ar savu lūgumu ir tikuši uzaicināti, lai piekļūtu šiem materiāliem pirmstiesas kriminālprocesā, bet leģitīmu iemeslu vai no to gribas neatkarīgu iemeslu dēļ nav varējuši ierasties uzaicinājumā noteiktajā datumā, tiesību uz aizstāvību un procesa taisnīgu norisi ievērošana, ko ir paredzēts īstenot ar šīm tiesību normām, prasa, lai attiecīgi izmeklēšanas iestādes vai tiesas veiktu vajadzīgos pasākumus, lai sniegtu šai personai vai tās advokātam jaunu iespēju iepazīties ar šiem materiāliem. Neskarot šī sprieduma 90.–93. un 96. punktā izklāstītos apsvērumus, minētā tiesību norma pieļauj, ka šī jaunā iespēja tiek sniegta pēc apsūdzības raksta iesniegšanas tiesā.
- 98 Šajā kontekstā tiesai tomēr ir jāpanāk taisnīgs līdzsvars starp tiesību uz aizstāvību ievērošanu, no vienas puses, un nepieciešamību garantēt efektīvu kriminālvajāšanu un sodīšanu par noziedzīgiem nodarījumiem, kuri apdraud Savienības finanšu intereses, kā arī jānodrošina, lai process norisinātos samērīgā laikposmā, ņemot vērā varbūtējās apzinātas aizstāvības darbības, lai traucētu pienācīgai šī procesa norisei.

- 99 No iepriekš izklāstītā izriet, ka Direktīvas 2012/13 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj, ka detalizēta informācija par apsūdzību aizstāvībai tiek sniegta pēc apsūdzības raksta iesniegšanas tiesā, bet pirms tiesa ir uzsākusi izvērtēt apsūdzību pēc būtības un pirms tiesā ir uzsākta lietas dalībnieku argumentu uzklauššana, un pat pēc šīs uzklauššanas uzsākšanas, bet pirms tiesas apspriedes stadijas, ja šādi sniegtajā informācijā vēlāk ir veikti grozījumi, ar nosacījumu, ka tiesa veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu tiesību uz aizstāvību un procesa taisnīgu norisi ievērošanu.
- 100 Šīs direktīvas 7. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai ir jāpārlicinās, ka aizstāvībai ir sniegta efektīva iespēja piekļūt lietas materiāliem, un attiecīgā gadījumā šāda piekļuve var notikt pēc apsūdzības raksta iesniegšanas tiesā, bet pirms tiesa ir sākusi pēc būtības izvērtēt apsūdzību un pirms tiesa faktiski ir uzsākusi lietas dalībnieku argumentu uzklauššanu, un pat pēc šīs uzklauššanas uzsākšanas, bet pirms tiesas apspriedes stadijas, ja procesa laikā lietas materiāliem tiek pievienoti jauni pierādījumu elementi, ar nosacījumu, ka tiesa veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu tiesību uz aizstāvību un procesa taisnīgu norisi ievērošanu.

Par tiesībām uz advokāta palīdzību saskaņā ar Direktīvu 2013/48

- 101 Ar savu ceturto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2013/48 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj, pirmkārt, valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram tiesai ir jāatstata advokāts, ar kuru vienošanos noslēgušas divas apsūdzētās personas, pretēji šo personu gribai, tāpēc ka šīm personām ir pretrunīgas intereses, un, otrkārt, to, ka šī tiesa atļauj minētajām personām vienoties ar jaunu advokātu vai, attiecīgā gadījumā, pati norīko divus advokātus pēc tiesas ieskata, lai aizstātu pirmo advokātu.
- 102 Vispirms ir jānorāda, ka atbilstoši šīs direktīvas 15. panta 1. punktam, lai gan tās transponēšanas termiņš nebija beidzies brīdī, kad iesniedzējtiesa iesniedza Tiesai šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, šis termiņš ir beidzies 2016. gada 27. novembrī. Šādos apstākļos minētā direktīva ir piemērojama apsūdzēto personu situācijai pamatlietā.
- 103 Saskaņā ar Direktīvas 2013/48 1. pantu tajā ir paredzēti minimāli noteikumi tostarp par aizdomās turēto un apsūdzēto personu tiesībām uz advokāta palīdzību kriminālprocesā. Konkrēti, ar šīs direktīvas 3. panta 1. punktu dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt, lai aizdomās turētajām vai apsūdzētajām personām šīs tiesības būtu tādā laikā un veidā, lai tās varētu praktiski un efektīvi īstenot savas tiesības uz aizstāvību.
- 104 Kā tas būtībā izriet no minētās direktīvas preambulas 12. apsvēruma, tās mērķis ir veicināt tostarp Hartas 47. panta otrajā daļā nostiprinātās tiesības saņemt konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību, kā arī tās 48. panta 2. punktā nostiprinātās tiesības uz aizstāvību.
- 105 Kā ir norādīts paskaidrojumos attiecībā uz Pamattiesību hartu (OV 2007, C 303, 17. lpp.), minētais 48. panta 2. punkts ir tāds pats kā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta 3. punkts un saskaņā ar Hartas 52. panta 3. punktu tam ir tāda pati nozīme un darbības joma.
- 106 No Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras būtībā izriet, ka, lai gan minētajā 6. panta 3. punktā paredzētās tiesības uz advokāta palīdzību nozīmē attiecīgās personas iespēju izmantot pašas izraudzītu advokātu, šī iespēja tomēr nav absolūta (šajā nozīmē skat. Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus, 1992. gada 29. septembris, *Croissant* pret Vāciju, CE:ECHR:1992:0925JUD001361188, 29. punkts, un 2003. gada 14. janvāris, *Lagerblom* pret Zviedriju, CE:ECHR:2003:0114JUD002689195, 54. punkts). Tādējādi tām var tikt noteikti atsevišķi ierobežojumi, ar nosacījumu, ka tie ir paredzēti likumā, atbilst vispārējo interešu mērķim un ir samērīgi ar šo mērķi.

- 107 Izskatāmajā lietā no iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka pamatlietā aplūkotā valsts tiesiskā regulējuma mērķis ir garantēt apsūdzēto personu tiesības uz efektīvu aizstāvību.
- 108 Ir jāuzskata, ka šis mērķis, kurš precīzi atbilst mērķim, kas tiek īstenots ar Direktīvas 2013/48 3. panta 1. punktu, ir leģitīms un ka šis tiesiskais regulējums ir samērīgs ar to.
- 109 Saistībā ar iepriekš minēto ir jāuzsver, ka advokāta interešu konflikta neesamība ir būtiska, lai nodrošinātu tiesību uz aizstāvību efektivitāti. Attiecīgi, kā ģenerālvokāts ir norādījis savu secinājumu 110. punktā, viens un tas pats advokāts vienā procesā nevar pilnīgi un efektīvi aizstāvēt divus apsūdzētos ar konfliktējošām interesēm, tostarp tad, ja viena apsūdzētā sniegtās liecības var tikt izmantotas pret otru apsūdzēto, lai gan šis otrais apsūdzētais nav apstiprinājis šīs liecības.
- 110 Šādos apstākļos šī advokāta atstatīšana un viņa aizstāšana ar diviem citiem advokātiem, ar kuriem vienojušās apsūdzētās personas, vai diviem tiesas norikotiem advokātiem šķiet atbilstoša, lai nodrošinātu tiesību uz aizstāvību un tiesību uz advokāta palīdzību efektivitāti.
- 111 Tāpēc uz ceturto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2013/48 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram valsts tiesai ir jāatstata advokāts, kuru pilnvarojušas divas apsūdzētās personas, pretēji šo personu gribai, tāpēc ka šīm personām ir konfliktējošas intereses, kā arī to, ka šī tiesa atļauj minētajām personām pilnvarot jaunu advokātu vai, attiecīgā gadījumā, pati norīko divus advokātus, lai aizstātu pirmo advokātu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 112 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospiež:

- 1) **LESD 325. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, ar kuru ir izveidota tāda kriminālprocesa izbeigšanas procedūra, kas paredzēta *Nakazatelno protsesualen kodeks* (Kriminālprocesa kodekss) 368. un 369. pantā, ciktāl šis tiesiskais regulējums ir piemērojams attiecībā uz kriminālprocesiem, kuri uzsākti saistībā ar liela apmēra krāpšanu vai citādu nelikumīgu rīcību, kas apdraud Eiropas Savienības finanšu intereses muitas jomā. Iesniedzējtiesai ir jānodrošina pilnīgs LESD 325. panta 1. punkta iedarbīgums, vajadzības gadījumā nepiemērojot minēto tiesisko regulējumu, vienlaikus nodrošinot apsūdzēto personu pamattiesību ievērošanu.**
- 2) **Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2012/13/ES (2012. gada 22. maijs) par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj, ka detalizēta informācija par apsūdzību aizstāvībai tiek sniegta pēc apsūdzības raksta iesniegšanas tiesā, bet pirms tiesa ir uzsākusi pēc būtības izvērtēt apsūdzību un pirms tiesā ir uzsākta lietas dalībnieku argumentu uzklaušīšana, un pat pēc šīs uzklaušīšanas uzsākšanas, bet pirms tiesas apspriedes stadijas, ja šādi sniegtajā informācijā vēlāk ir veikti grozījumi, ar nosacījumu, ka tiesa ir veikusi visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu tiesību uz aizstāvību un procesa taisnīgu norisi ievērošanu.**

Šīs direktīvas 7. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai ir jāpārlicinās, ka aizstāvībai ir sniegta efektīva iespēja piekļūt lietas materiāliem, un attiecīgā gadījumā šāda piekļuve var notikt pēc apsūdzības raksta iesniegšanas tiesā, bet pirms tiesa ir sākusi pēc būtības izvērtēt apsūdzību un pirms tiesa faktiski ir uzsākusi lietas dalībnieku argumentu uzklaušīšanu, un pat pēc šīs uzklaušīšanas uzsākšanas, bet pirms tiesas apspriedes stadijas,

ja procesa laikā lietas materiāliem tiek pievienoti jauni pierādījumu elementi, ar nosacījumu, ka tiesa ir veikusi visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu tiesību uz aizstāvību un procesa taisnīgu norisi ievērošanu.

- 3) Eiropas Padomes un Parlamenta Direktīvas 2013/48/ES (2013. gada 22. oktobris) par tiesībām uz advokāta palīdzību kriminālprocesā un Eiropas apcietināšanas ordera procesā, par tiesībām uz to, ka pēc brīvības atņemšanas informē trešo personu, un par tiesībām, kamēr atņemta brīvība, sazināties ar trešām personām un konsulārajām iestādēm 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram valsts tiesai ir jāatstata advokāts, kuru pilnvarojušas divas apsūdzētās personas, pretēji šo personu gribai, tāpēc ka šīm personām ir konfliktējošas intereses, kā arī to, ka šī tiesa atļauj minētajām personām pilnvarot jaunu advokātu vai, attiecīgā gadījumā, pati norīko divus advokātus, lai aizstātu pirmo advokātu.

[Paraksti]